PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 342 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, sobota, 13. julija 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

S sedanjo stavko in z odločnim nastopom ljudskih množic na ulicah smo zadali fašizmu močan udarec, toda borba proti njemu se mora nadaljevati brez prestanka. Osnova te borbe mora biti budnost vsega našega ljudstva, mora biti združitev vseh demokratičnih sil, mora biti ofenzivni duh vseh protifašistov.

PO DVANAJSTIH DNEH SPLOŠNE STAVKE

Ljudstvo gospodar položaja nadaljuje borbo proti fašizmu odločno, brez oddiha do - zmage

Stavka je prekinjena, boj proti fašizmu se nadaljuje!

MEŠČANI, DELAVCI, KMETJE, PROTIFAŠISTI

ZNANO JE, DA SE JE STAVKA ZAČELA DNE 1. JULIJA KOT PROTEST PROTI VANDALIZMU, RAZBIJANJU IN ROPANJU FAŠISTIČNIH BAND CLN-A V SEDEŽIH SINDIKALNIH, KULTURNIH IN POLITIČNIH ORGANIZACIJI NAŠEGA LJUDSTVA. 30. JUNIJA IN 1. JULIJA SO OŽIVELJENE FAŠISTIČNE SKVADRE, SESTAVLJENE IZ STARIH KRIMINALCEV, KI SO VEŠČI V VIHTENJU PENDREKA IN RABI NOŽA, TER OJAČANE S ŠTUDENTI, RASISTIČNIH IN ŠOVINISTIČNIH IDEJ, OBNOVILE TEROR IN NASILJE, KI GA JE IZVRŠEVAL FAŠIZEM V LETIH 1919, 1920 IN 1921. VSE TO SE JE VRŠILO Z ODOBRAVANJEM ISTIH NEZAVEDNIH IN NEPOUČENIH LJUDI, KI SO MORALI PRAV ZARADI TEGA PRENAŠATI ZATIRANJE IN MUSSOLINIJEVE VOJNE Z VSEMI POSLEDICAMI; Z ŽALOSTJO, BEDO IN RAZDEJANJEM.

TE PRODANE DUŠE SO LAHKO RAZBIJALE, PUSTOŠILE, IN PLENILE SAMO S POMOČJO CIVILNE POLICIJE, KI JO JE USTANOVILA ZAVEZNIŠKA VOJAŠKA UPRAVA. TA POLICIJA PO IZBIRI SVOJIH ČLANOV IN PO DUHU, KI VLADA V NJEJ, NI NIČ DRUGEGA KOT VOJSKA V SLUŽBI PROTILJUDSKE REAKCIJE, ORODJE ZA TEMNE NAMENE FAŠISTIČNEGA CLN-A. VSAKDO JE LAHKO UGOTOVIL, DA JE NAPADALCEM, KO SO RAZBILI NAŠE SEDEŽE IN NAPADALI POSAMEZNE OSEBE, DAJALA POTUHO CIVILNA POLICIJA. POLICIJA JE TE NAPADALCE VEDNO ŠČITILA IN JIM DAJALA POGUMA.

ZA STANJE, KI JE NASTALO, TAKO ZA NEMOTENO ORGANIZIRANJE BAND, SESTAVLJENIH IZ FAŠISTOV, KI SPADAJO PRED SODIŠČE, IN IZ VOJNIH ZLOČINCEV, KOT ZA PRISTRANSKO POSTOPANJE CIVILNE POLICIJE, NOSI TEŽKO ODGOVORNOST ZVU. FAŠISTIČNE SILE SO SE MOGLE RAZVITI SAMO ZARADI NJENEGA POPUŠČANJA IN POTUHE. ZVU JE DOLŽNA PODVZETI NAJSTROŽJE UKREPE, DA PREPREČI NJIHOVO ZLOČINSKO DELAVNOST. TO ZAHTEVA VSE NAŠE LJUDSTVO.

PRIMORCI, MEŠČANI IN KMETJE!

DANES JE DVANAJSTI DAN STAVKE. STAVKA JE PRAV TAKO DOSLEDNA KOT PRVI DAN. VLILA JE NAVDUŠENJE ŠIROKIM LJUDSKIM MNOŽICAM, KI Z ISTIM DUHOM, S KATERIM SO BILE PREŽETE MED NARODNO OSVOBODILNO BORBO, PRENAŠAJO VSE TEŽKE ŽRTVE, KI JIH ZAHTEVA OD NJIH DOLGA IN TRDA BORBA. SAJ VEDO, DA SE BORBA VODI PROTI ISTEMU SOVRAŽNIKU KOT TAKRAT, KI POSKUŠA PO ENEM LETU, ODKAR JE BIL VOJAŠKO PORAŽEN, ZNOVA DVIGNITI GLAVO. STAVKA JE POKAZALA, DA IMA NAŠE LJUDSTVO ZADOSTI SIL, DA LAHKO PREMAGA VSE TEŽAVE, DA PREMOSTI ŠE TAKE OVIRE, DA LAHKO ONEMOGOČI KAKRŠNE KOLI TEMNE NAČRTE.

DELOVNO LJUDSTVO JE V TOVARNAH IN NA POLJIH PRENEHALO Z DELOM. TRGOVCI, OBRTNIKI IN MALI LASTNIKI SO ZAPRLI SVOJE OBRATE. PLEMENITO SRCE NAŠEGA LJUDSTVA JE PO VSEH KRAJIH NAŠE ZEMLJE UTRIPALO Z ISTIM ČUSTVOM SOLIDARNOSTI, VSI SLOJI IN VSE NARODNOSTI SO SE ZNAŠLE V BRATSKEM OBJEMU. OBILNA POMOČ JE PRITEKALA STAVKUJOČIM TAKO IZ CONE A KOT IZ CONE B. SKORAJ VSE DEMOKRATIČNE DEŽELE SO NAM NUDILE VZPODBUDO IN MORALNO PODPORO. TA MORALNA IN MATERIALNA POMOČ PREDSTAVLJA ODLOČILEN ČINITELJ ZA ODPORNOST IN VZTRAJNOST STAVKUJOČIH TER DOKAZUJE S KAKŠNIMI SIMPATIJAMI IN S KAKŠNIMI VZPODBUDAMI JE NAŠO BORBO SPREMLJALO VSE LJUDSTVO NAŠE PORAJINE IN VSEGA SVETA.

TA SIMPATIJA JE OTIPLJIV DOKAZ SVETOVNE VAŽNOSTI BORBE, KI JO VODIJO NAŠE LJUDSKE MNOŽICE PROTI FAŠIZMU. ŽE LETO DNI, DANES PA ŠE PRAV POSEBEJ, SE BORE NAŠE LJUDSKE SILE V PRVIH VRSTAH MEDNARODNEGA DEMOKRATIČNEGA GIBANJA PROTI OSTANKOM FAŠIZMA TER PROTI NEOFAŠIZMU ZA PRAVIČEN MIR, ZA SPOŠTOVANJE IN SVOBODNO IZRAŽANJE LJUDSKE VOLJE, ZA NOVO OBLIKO SVETA, KI BO V SKLADU Z INTERESI DEMOKRACIJE. ŽE LETO DNI SE PRI NAS BOLJ KOT KJER KOLI DRUGJE VODI ODLOČNA BORBA PROTI FAŠIZMU, BORBA ZA PRAVIČNO REŠITEV VPRAŠANJA NAŠE DRŽAVNE PRIPADNOSTI, BORBA ZA URESNIČENJE TEŽENJ LJUDSTVA, DA SE UVELJAVI OBLAST, KI JE NASTALA MED OSVOBODILNO BORBO, IN DA SE PRIKLJUČI K FLRJ.

PROTIFAŠISTI, ŽENE IN MLADINA!

MESECE IN MESECE SMO ZAHTEVALI, DA ZVU NASTOPI PROTI FAŠISTIČNIM BANDAM, KI SO SE ORGANIZIRALE. TO SMO ZAHTEVALI V NAŠIH ČASOPISIH, NA NAŠIH ZBOROVANJIH, Z RESOLUCIJAMI IN JAVNIMI MANIFESTACIJAMI. ISTO SMO ZAVPILI NA VES GLAS IN SMO DALI ČUTITI Z ŽALOSTJO NAŠIH POGREBNIH SPREVODOV, KO SMO SPREMLJALI NA ZADNJI POTI NAŠE TOVARIŠE, KI SO JIH ZABODLI FAŠISTI. NIHČE SE NI ZMENIL ZA TE POZIVE LJUDSTVA, KI JE DELOVNO IN MIROLJUBNO, TODA PRAV TAKO ODLOČNO, DA NE DOVOLI, DA ZOPET VSTANE FAŠIZEM Z VSEMI NESREČAMI. NIHČE NI RESNO VZEL SVARILA, DA BO LJUDSTVO SAMO OBRAČUNALO S FAŠIZMOM, ČE NE BODO PROTI NJEMU NASTOPILI ZA TO POKLICANI.

PRIŠLI SO DOGODKI 30. JUNIJA, TODA TISTI, KI SO ZA TO POKLICANI, NISO PONOVNO NIČESAR STORILI, DA BI ARETIRALI IN KAZNOVALI KRIVCE, DA BI NASTOPILI PROTI VODITELJEM, ORGANIZATORJEM IN VZDRŽEVALCEM FAŠISTIČNIH TOLP. NIČESAR NISO STORILI, DA BI UGOTOVILI IN KAZNOVALI ČLANE CIVILNE POLICIJE, KI SO STRELJALI V MNOŽICO, UBIJALI IN RANILI DEMONSTRANTE TER PRETEPALI ARETIRANCE. NASPROTNO, ZVU JE ODVZELA DEMOKRATIČNEMU LJUDSTVU SV. JAKOBA NJEGOV KROŽEK, PROGLASILA STAVKO ZA NEZAKONITO, ODREDILA RAZPUST STAVKOVNEGA ODBORA TER POZVALA NJEGOVE ČLANE PRED VOJAŠKO SODIŠČE. MEDTEM PA SO FAŠISTIČNE BANDE ŠE NADALJE TERORIZIRALE TER ZAČELE NAPADATI ZAVEZNIŠKE VOJAKE.

IN PRIŠLO JE DO TEGA, DA SO V ZADNJIH DNEH STAVKE PREPLAVILE LJUDSKE MNOŽICE MESTNE ULICE IN TRGE TER SI VZELE SAME PRAVICO HODITI PO MESTU, ZAHAJATI NA SVOJE SEDEŽE, NOSITI SIMBOLE SVOJE BORBE TER KUPOVATI ČASOPISE PO SVOJI VOLJI. MORALE SO RAZPRŠITI SKUPINE SKVADRISTOV, MORALE SO SI PONOVNO OSVOJITI MESTNO SREDIŠČE; ZATO SO PUSTILE V ROKAH POLICIJE NA DESETINE IN DESETINE ARETIRANIH — TODA DANES, NA DVANAJSTI DAN STAVKE, JE TRST OSVOBOJEN STRAHU PRED SKVADRISTI.

VSEM PREBIVALCEM CONE A!

BORBA PROTI FAŠIZMU NI KONČANA. FAŠIZEM SE VEDNO POJAVLJA TAM, KJER HOČEJO PROTILJUDSKE SKUPINE ZATIRATI DELOVNO LJUDSTVO, KJER HOČEJO VLADATI NA TEMELJU RASISTIČNE IN ŠOVINISTIČNE IDEOLOGIJE NAD LJUDSTVI DRUGIH NARODNOSTI. NAŠA POKRAJINA JE IZ ZNANIH OKOLIŠČIN MNOGO BOLJ KOT KJE DRUGJE OKOLJE, KJER SE PORAJA FAŠIZEM: NEZNATNO ŠTEVILO DRUŽIN KOPIČI BOGASTVO NA ŠKODO CELOTNEGA GOSPODARSTVA, INTERESOV LJUDSKIH MNOŽIC; OKOLI NJIH SE ZBIRAJO NAJREAKCIONARNEJŠI ZEMLJIŠKI VELEPOSESTNIKI, PRAVI ZASUŽNJEVALCI MEZADROV IN KOLONOV PO ISTRI IN FURLANIJI; OKOLI NJIH SE ZBIRAJO NEKATERI Z RASIZMOM PREPOJENI SLOJI. V IMENU NAMIŠLJENE VIŠJE CIVILIZACIJE HOČEJO NASTOPATI KOT GOSPODARJI DELOVNEGA LJUDSTVA PO MESTU IN DEŽELI, ZLASTI PA SLOVANOV. DA BI ZAŠČITILA SVOJE GOSPODARSKE IN NARODNOSTNE PREDPRAVICE, SE TA OLIGARHIJA NE POMIŠLJA PRODAJATI NAŠO NEODVISNOST MEDNARODNIM REAKCIONARNIM SILAM, DA BI POSTALA NAŠA POKRAJINA OPORIŠČE ZA NAPADE PROTI SOVJETSKI ZVEZI IN PROTI VZHODNOEVROPSKIM DEŽELAM, ZLASTI PROTI TITOVI JUGOSLAVIJI, KI SO SE PREPORODILE V NOVI DEMOKRACIJI.

TO JE FAŠIZEM V TRSTU IN V POKRAJINI. PROTI TEJ NEVARNOSTI SE MORAMO BORITI STRNJENI IN Z VSEMI SVOJIMI SILAMI!

S SEDANJO STAVKO IN Z ODLOČNIM NASTOPOM LJUDSKIH MNOŽIC NA ULICAH SMO ZADALI FAŠIZMU MOČAN UDAREC, TODA BORBA PROTI NJEMU SE MORA NADALJEVATI BREZ PRESTANKA. OSNOVA TE BORBE MORA BITI BUDNOST VSEGA NAŠEGA LJUDSTVA, MORA BITI ZDRUŽITEV VSEH DEMOKRATIČNIH SIL, MORA BITI OFENZIVNI DUH VSEH PROTIFAŠISTOV.

STAVKUJOČI!

MENIMO, DA SMO V GLAVNEM DOSEGLI CILJE, ZARADI KATERIH SMO ŠLI V BORBO. S POMOČJO TEH CILJEV BOMO MOGLI TO BORBO NADALJEVATI.

KER NE OBSTOJI VEČ STAVKOVNI ODBOR, KI SO GA OBLASTI RAZPUSTILE, VAS PODPISANE ORGANIZACIJE, KI SO BILE SOLIDARNE S STAVKO, **VABIJO, DA SPREJMETE NJIH NASVET PREKINITI STAVKO DANES V PETEK OPOLNOČI TER SE VRNETE NA SVOJA DELOVNA MESTA, STRNETE VEDNO BOLJ VRSTE VSEH POŠTENJAKOV, DOKLER NE BO UNIČEN FAŠIZEM IN DOKLER NE BOMO REŠENI VSEH TERORISTIČNIH PODVIGOV IN IZZIVANJ.**

STAVKA JE PREKINJENA, BORBA PROTI FAŠIZMU PA SE NADALJUJE!

ŽIVELA SPLOŠNA STAVKA, BORBENO SREDSTVO LJUDSTVA PROTI FAŠIZMU!

ŽIVELA ENOTNOST IN BORBENOST NAŠEGA LJUDSTVA!

ŽIVELA SOLIDARNOST MED DELAVCI IN KMETI, MED MESTOM IN DEŽELO, MED ITALIJANI IN SLOVANI!

Slovansko-italijanska antifašistična unija; Enotni sindikati; Antifašistična slovensko-italijanska ženska zveza; Zveza antifašistične mladine; Zveza primorskih partizanov; Mestni osvobodilni svet za Trst; Komunistična partija Julijske krajine.

Plazù ljudske volje ni mogoče zadržati

Mogočna protifašistična demonstracija v Gorici

Danes okoli 18 ure se je zbralo na glavnem trgu v Gorici več tisoč stavkujočih demonstrantov. Demonstranti so nosili jugoslovanske in italijanske zastave z zvezdo. Predvsem je bilo opaziti veliko število garibaldincev z rdečimi rutami okrog vratu. Namah so bile vse trgovine in javni lokali zaprti. Demonstranti so s kamenjem razbili šipe nekaterih izložb fašističnih trgovcev, ki so trdovratno vztrajali z odprtimi trgovinami.

Ko se je množica zbirala na trgu, je neki fašist izzval prvi incident. Iz drugega nadstropja zgradbe štev. 20 na trgu zmage je priletel med zbrane manifestante velik kamen, ki pa k sreči ni ranil nikogar. Ljudje so se takoj zagnali proti vhodu zgradbe, da vdrejo v stanovanje fašističnega izzivača. Medtem je posredovala policija, ki se je skupno z nekim manifestantom podala v stanovanje fašista. Demonstranti so odgovorili na to izzivanje in s kamenjem, napadli zgradbo ter razbili več šip.

Ko se je ljudstvo pomirilo, je stopil med množico neki ljudski govornik in jo nagovoril. Ko je govornik poudarjal nadaljevanje borbe proti vsem ostankom fašizma, je tisoč in tisoč grl izšel samo en klic: «Hočemo, da se kaznujejo vsi voditelji CLN- ovskih band in vsi fašistični pritepači, ki se svobodno sprehajajo po goriških ulicah. Govornik je v svojem zaključku obvestil zbrano množico, da se danes ob 24 uri stavka prekine za nedoločen čas. Opomnil je še, da s tem še ni končana borba proti fašizmu, temveč da se bo borba nadaljevala z isto ostrino, kakor smo jo vodili do danes. Ljudstvo je te besede potrdilo in poudarilo, da ne bo nehalo, dokler ne bodo vsi fašistični banditi kaznovani. Nastopil je še drugi tovariš delavec iz tovarne, ki je poudaril veličasno, občudovanja vredno borbo delavnega ljudstva Julijske krajine ter poveznost in bratstvo delavcev in kmetov v današnji poslednji borbi za svobodo za priključitev k Jugoslaviji.

Po govoru so krenile povorke z zastavami na Corso. Civilna policija se je zverinsko zaganjala proti množicam in jih pretepala do krvi, da so se pendreki kar lomili. Več ljudi so ranili in aretirali, padlo je tudi več strelov in ena krogla je priletela v sam hodnik Ljudskega doma. Policija se je posluževala jeepov in konjenice, pendreka in strelnega orožja pri svojem lovu na neoboroženo ljudstvo.

Kljub vsemu prizadevanju policija mesta ni mogla očistiti, v Gorici so bile zaprte trgovine stavkokazov, njih šipe v mnogih primerih razbite in ljudstvo je doseglo svoj namen - pokazalo je fašističnim nasilnikom zopet enkrat, da si zna po potrebi pomagati samo in da je na svojih tleh samo gospodar.

Posebno značilen za to je primer, ko je ljudstvo prisililo policijo, da je aretirala fašista, katerega je osumilo, da je vrgel kamen iz drugega nadstropja. Drug prav tako značilen primer se je dogodil v bližini omenjenega prizora. Neka žena je prisolila civilnemu policistu močno klofuto in bila nato aretirana. Silna množica pa je skupino obkolila in ženo osvobodila.

Odgovor na nove zločine bo še močnejši

Fašisti so se skušali maščevati tekom včerajšnjega dne nad stavkujočimi s tem, da so z noži in tolkači napadli skupino delavcev na Corsu. Dornika Franca iz Gorice so zabodli v levo stran pod srcem, Kodermaca Mirka so s težkim predmetom ranili na glavi. Civilni policisti pa so do krvi pretepli Komarja Leopolda, Sulič Rudolfa in druge. Tovariščo Zuljan Vlasto iz Biljane so v ulici Santa Klara zverinsko vlekli za noge po tleh, ker je v povorki vzklikala Jugoslaviji in Titu. Dopisnici «Primorskega dnevnika» pa je civilna policija zaplenila fotoaparat, s katerim je ravno dala slikati civilne policiste pri aretaciji demonstranta, ko so ga nalagali na jeep.

Premoč ljudskih množic

Vsa zverinstva fašistov samo še bolj razvnemajo srd demokratičnih množic, ki so tako dolgo mirno opozarjale na nasilja in čakale, da bi proti fašističnim nasilnikom nastopala ZVU. Nastop množic v vsej naši pokrajini je samo prvi bledi znak razpoloženja, ki ga po zadnjih fašističnih nasiljih opažamo med ljudstvom. Odločnost najširših ljudskih plasti v stavki in pri nastopu proti fašistom še dolgo ne prikazuje vso moralno in dejansko silo, vso dinamično premoč demokratičnih množic naše pokrajine. Vse one množice, ki so hodile za pogrebom Coverlizze, ki so nastopile 1. maja in ki so ob neštetih prilikah manifestirale svojo silo, kažejo danes znake borbenosti in naveličanosti nad dosedanjimi krivicami, ki jih gotovo v interesu splošnega miru ni razumno izzivati.

Ti zadnji dnevi so po vsej pokrajini pokazali eno: antifašistične množice imajo po vsej pokrajini ogromno premoč, s katero po mili volji preplavljajo vsako ognjišče fašističnih teroristov. In zdaj so jih dogodki končno navedli ali celo prisilili do tega, da so si dosledno pričele same iskati pravico.

Sežanci branijo demokratične pravice

Kakor vse primorsko ljudstvo, tako so se tudi Sežanci v sredo 9. julija zbrali, da protestirajo proti fašističnim tolpam, proti sedanjim nevzdržnim razmeram in proti pristranskemu ravnanju civilne policije. Neki predavatelj je osvetil in orisal zadnje dogodke in zahteve, ki so jih stavkujoči postavili ZVU. Ravno tedaj je prišel poročnik civilne policije Cesari, vprašal po predavateljevem imenu in dovoljenju za zborovanje. Končno je hotel tovariša predavatelja odpeljati na policijo. Ljudstvo se je temu uprlo in policist je moral oditi.

Po zborovanju se je razvila po glavnih sežanskih ulicah veličastna in mogočna povorka. Ljudstvo je navdušeno prepevalo borbene in partizanske pesmi in demonstriralo proti ravnanju civilne policije.

Fašističnemu nasilju bomo napravili konec

Požig Narodnega doma in druga nasilja pred 26 leti, v teku suženjstva pod Italijo ter v prvih dneh so nam silen memento, so nam mogočna vzpodbuda v naši volji, da za vselej obračunamo z ostanki fašizma

Ob dogodkih zadnjih dni, ko je fašistična drhal v Trstu nemoteno dajala duška svojemu divjemu besu in svoji šovinistični mržnji nad vsem, kar je slovanskega, nad vsem, kar je naprednega, nam misli uhajajo na leta, po prvi svetovni vojni in na dogodke, ki so se takrat odigravali.

In prav današnji dan bo Slovencem in Hrvatom Julijske krajine osal še posebno v spominu. Žalostno obletnico praznujemo danes. Šestindvajset let je tega, ko so fašisti in italijanski šiviniati zažgali v Trstu Narodni dom, ki je bil središče naše kulturne in gospodarske dejavnosti.

Ko so nas po prvi svetovni vojni kljub slovesnim proglaševanjem načela o pravici do samoodločbe narodov proti naši volji priključili tuji državi, smo upali, da nam bo, če drugega ne, omogočeno vsaj svobodno kulturno izživljanje. Novi gospodarji so nam ob svojem prihodu zatrjevali, da bomo uživali večje svoboščine, kot nam jih je nudila prejšnja mačeha — Avstrija. Slišali smo polno lepo donečih fraz z najvišjih mest. Danes, ko je za nami doba nad četrtstoletnega krvavega zatiranja, beremo z grenkim nasmeškom vse take slovesne in hinavske izjave.

Hoteli so nas uničiti

Z bliskovito naglico so se odigrali krvavi dogodki 13. julija 1920. Onega dne so fašisti imeli shod. Ves Trst je slutil, da se pripravlja nekaj izredno težkega. Italijanski fašisti in šovinisti so po shodu napovedali protislovansko manifestacijo na trgu Unità. Zbrano množico so razni fašist čni govorniki pozivali, naj nastopi proti «s'ciavom» in «slavo - komunistom». Znani fašistični zločinec Giunta je zbrano drhal podžigal k že prej pripravljenem napadu na Narodni dom.

Tedaj se je drhal divje zagnala po Korzu čez Borzni trg v ulico Mazzini, kjer so vdrli v prostore jugoslovanske delegacije, razbili vso opremo in žažgali jugoslovansko zastavo. Nato so divjali dalje in s treh strani napadli poslopje Narodnega doma. S strehe bližnje železniške direkcije so zagnali bombo, iz bližnje vojašnice so prinesli posode z bencinom. Vdrli so v poslopje, polili vse z bencinom in v hipu so plameni objeli vso stavbo. Na trgu pred vojašnico je četa «kraljeve garde» (guardie regie) streljala v okna gorečega poslopja in na vsakogar, ki se je prikazal na oknih.

Škoda je znašala preko 30 milijonov lir. V Narodnem domu so bili razen hotela, kavarne in restavracije tudi uradi Tržaške posojilnice, Slavjanske čitalnice, akademskega kluba Balkan, Slovenskega planinskega društva, Glasbene matice, Slovenskega gledališča in raznih drugih ustanov.

Ko je bil Narodni dom že v plamenih so prišli gasilci, podivjana drhal pa jim ni pustila bližu in porezala vodne cevi. Le s težavo so gasilci rešili pred plameni sosednje poslopje.

Ob deseti obletnici «pohoda na Rim» so v Rimu organizirali fašistično razstavo, kjer so posebno poveličevali požig Narodnega doma. Dogodke onega dne so imenovali «vespri tricstini» (tržaški večeri). Toda s požigom Narodnega doma niso bili ti «vespri» zaključeni. Onega tragičnega večera je fašistična in šovinistična svojat po že pripravljenem načrtu napadla celo vrsto slovanskih ustanov, trgovin, uradov in privatnih stanovanj.

Namesto napadalcev so aretirali napadene

Aretirali niso nobenega Italijana, nasprotno, mnogo Slovencev, ki se jim je posrečilo rešiti se iz gorečega poslopja in zbežati iz rok podivjane drhali, so odpeljali na policijo.

Pri izvajanju tega terorja je bilo jasno ko na dlani, da je šlo za skupen skrbno pripravljeni načrt, kar potrjuje dejstvo, da so se obenem odigravali enaki dogodki na Reki, v Pulju in drugod.

Enako kakor v Trstu, so v Pulju organizirali zborovanje, kjer so drhal podžigali proti Slovanom. Tudi v Pulju je drhal, ki jo je vodil poznejši fašistični poslanec Bilucaglia, napadla Narodni dom in ga zažgala. Opustošili so tudi pisarno dr. Cukona.

V Pazinu so razdejali in oplenili hrvaško tiskarno. Na Reki, kjer je takrat gospodoval D'Annunzio, so razdejali vse slovanske trgovine, lokale in društva. V pristanišču so oplenili pet jugoslovanskih jadrnic.

Uresničili bomo načela demokracije

Tem dogodkom je sledila dolga doba narodnega gospodarskega in političnega zatiranja primorskega ljudstva.

Leto dni je, odkar smo si zaceno lastnih žrtev in lastne krvi priborili svobodo. Danes pa nam to svobodo še vedno kratijo, še vedno barantajo z nami in z našo zemljo, s krvjo prepojeno. Zopet bi hoteli izročiti del primorskega ljudstva na milost in nemilost tistim, ki so 30. junija in 1. julija pokazali, da so vredni dediči svojih fašističnih prednikov.

Plameni, ki so uničili slovensko knjigarno na Korzu, razdejani kulturni krožki in slovenske trgovine, napadi na Slovence in številni drugi fašistični podvigi v Trstu nas živo spominjajo na podobne metode v letu 1920.

Primorsko ljudstvo, ki je v četrtstoletni borbi proti italijanskemu fašizmu in v štiriletni osvobodilni vojni prekalilo svoj značaj, ne bo dopustilo, da bi se zopet vrnili časi iz leta 1920. Skupno z italijanskim naprednim delovnim ljudstvom bo znalo tudi samo preprečiti taka nasilja. Odločnost, ki jo je to ljudstvo pokazalo v dvanajstih dneh protestne stavke, je jasen dokaz, da bo neizprosno in dosledno v nadaljevanju borbe proti ostankom fašizma, dokler se ne uresničijo načela, za katera je ob strani svobodoljubnih narodov krvavelo.

Nikdar več se ne sme kaj podobnega pripetiti!

Zaključek pariške konference

London, 12. (VZN). — Danes dopoldne so se sestali štirje zunanji ministri na plenarni seji; v teku dneva se bodo sestali še enkrat in menijo, da bodo mogli zaključiti konferenco koncem tedna. Uvodna preučitev položaja Avstriji je še vedno na dnevnem redu.

Namestniki štirih ministrov so se sestali danes dopoldne, da bi zaključili besedila mirovnih pogodb s satelitskimi državami Nemčije. Jutri bodo predložili štirim ministrom končna besedila v preučitev.

5000 ton brodovja Jugoslaviji

Pariz, 12. - VZN — Zunanji ministri štirih velesil so se danes pogodili, da bi morali vsih pet glavnih osnutkov mirovnih pogodb z bivšimi satelitskimi in sovražnimi državami — Italijo, Madžarsko, Rumunijo, Bolgarijo in Finsko — predložiti na mirovni konferenci.

Molotov je odklonil predlog, da bi poverili namestnikom pripravljalno delo o vprašanju pogodbe z Avstrijo.

Pred odgoditvijo seje so ministri razpravljali o nakazilu italijanskih vojnih ladij Jugoslaviji in Grčiji. Pogodili so se, da naj bi 5000 ton vojnega in pomožnega brodovja predali Jugoslaviji, od katerega pa naj bi najmanj 3000 ton predstavljale vojne ladje. Eno križarko srednje tonaže naj bi nakazali Grčiji. Bevin je zahteval, da naj bi dali Grčiji križarko kot odškodnino za njene potopljene križarke.

Konferenco so zaključili danes zvečer.

Namestniki sestavljajo mirovne pogodbe

Pariz, 11. (VZN). — Namestniki zunanjih ministrov so zaposleni z ureditvijo mirovnih pogodb z Italijo, Finsko, Madžarsko, Rumunijo in Bolgarijo. Napredek, ki so ga dosegli je tako znaten, da upajo, da bodo mogli izdati 18. julija osnutek pogodb 21 narodom, ki so povabljeni na udeležbo mirovne konference, ki je napovedana za 29. julij.

Sestanek Kosanoviča z državnim tajnikom ZDA

Washington, 12. - Tanjug — Jugoslovanski veleposlanik Sava Kosanovič se je sestal z državnim tajnikom Dean Ackesonom.

Ljudstvo Trsta jasno izraža svojo voljo

Dogodki, ki so se odigravali predvčerajšnjem po tržaških ulicah in trgih so bili tako mogočni, da jih ni bilo mogoče dojeti niti v celoti niti v podrobnostih. Take odločnosti, ogorčenosti in borbenosti že dolgo ne pomnimo. Dolgo je moralo naše ljudstvo zatajevati svoj upravičeni srd, dolgo se je moralo premagovati, toda končno je vse to privrelo na dan in množice so se razlile po mestu kot plaz. In ta plaz je pomedel pred seboj vse, kar se mu je zoperstavljalo, obračunal je z onimi, ki so nekaznovano divjali zadnje čase po mestnih ulicah in z onimi, ki te tolpe podpirajo. Včeraj je reakcija trepetala, se tresla od strahu; ves patriotizem, ves protiljudski srd ji je obtičal v grlu. Tresli so se kljub legiji civilnih, ameriških in angleških policistov in vojakov ter mornarjev. Ljudstvo je še enkrat spregovorilo in pokazalo, koliko skrite sile tiči v njem, pokazalo je tudi, da gorje onemu, ki bi hotel še nadalje izzivati njegovo potrpežljivost. Dojem teh dni bo še dolgo vplival na mesto in spomin nanje bo kvaril sen marsikateremu meščanu.

Mnogo je bilo epizod, ki kažejo na neustrašenost našega ljudstva, ki se zaveda pravic, pa tudi vseh krivic, ki jih mora vsak dan pretrpeti. Priobčujemo še nekaj podrobnosti o tem veličastnem dnevu.

Predsinočnjim se je ob 19.30 uri skupina delavcev zbrala na trgu Goldoni. Napadli so jo reakcionarji akcijske stranke, ki so nenadoma prihiteli iz svojega brloga. Delavci so jih najprej odločno odbili, nato pa pognali v beg. Tekli so kot zajci. Delavci so ostali na trgu in so se umaknili šele, ko jih je k temu prisilila vojaška policija.

Isti večer ob 21. uri je bilo na trgu pred šentjakobsko cerkvijo množično zborovanje, čeprav ga je policija skušala preprečiti. Pri Sv. Jakobu so tudi pretepli tri fašiste in tri stavkokaze. Okoli 12.30 ure ponoči je pred vojašnico civilne policije eksplodirala bomba. Policisti, ki so bili na straži, so zbežali v vojašnico.

Preteklo noč so stavkujoči delavci preplavili vse mesto s propagandnimi letaki.

Panika med pristaši CLN-a

Včerajšnji dan je pokazal, da so izkušnje končno izučile tudi trgovce v središču. V mestu si videl le zaprte žaluzije, le plaho se je tu pa tam dvignil kak železen zastor in spustil prihuljenega kupca. Tudi od preostale peščice tramvajev ves dan ni bilo opaziti skoraj nobenega. Krožili so veliki oklopnjaki, na vsakem vogalu si srečal policijski jeep ali kamion in kljub temu je prevladoval občutek da je vse to zaman proti volji ljudskih množic, proti ljudski premoči, ki si jo čutil v prisotnosti zasukanih delavskih rokavov na vseh mestnih središčih in križiščih.

Drhal šovinistov, ki jih policija ni hotela zapreti, je pregnalo ljudstvo.

Množični sestanki po vseh mestnih okrajih so bili včeraj številnejši in bolje obiskani kot prejšnje večere. Tudi množica je bila bolj navdušena.

Tudi napadi na prometna sredstva in sabotažne akcije so se ponavljale. Posebno huda je bila eksplozija včeraj ob 2. uri zjutraj, ki je težko poškodovala tramvajsko napeljavo v ulici Raffaello Sanzio.

Iz več tovarn so stavkokazi pričeli dezertirati, ko so se pričeli nemiri.

Razni okraji so odposlali poslanice zmagovitim državam Brazilije, Češkoslovaške, Nizozemske, Avstralije in Nove Zelandije.

Ljudstvo je ves dan zasedalo prometne ulice in s svojo navzočnostjo preprečilo prisotnost južnjaških fašističnih band. Tudi stavka je po vseh industrijah zgrabila še nove elemente in ni nikjer oslabela kljub vsemu nasilnemu prizadevanju policije.

Ali ni borba ljudstva pravična?

Kakšna je civilna policija, in kako razumljivo je, da se ljudstvo z vsemi sredstvi bori za odstranitev takšne policije, to zelo nazorno prikazujejo naslednji primeri v nebovpijoči pristranosti:

Predvčerajšnjem ob 11.30 je skupina študentov obkolila v ulici Torri dva delavca. Vprašali so ju, odkod prihajata in kaj tam počneta. Ker sta delavca molčala, so ju zgrabili za delovno obleko in gledali okoli sebe, ali prihaja od kod kako policijsko vozilo. Prisel je jeep s civilnimi policisti in gizdalini so ga poklicali. Agenti so poskočili z jeepa in zagrabili enega tovariša v modri delovni obleki ter ga kljub njegovim ugovorom pretepali s pendreki, ga vrgli na avtomobil in odpeljali. Delavec, ki je ostal med skupino napadalcev, jim je po prvem trenutku presenečenja pojasnil, da sta oba delavca šla tam mimo čisto slučajno. Povedal jim je tudi, da je iz Brescie. Ko so študentje to zaslišali, so ga začeli objemati, poljubljati in prositi odpuščanja. Nato so ga prijeli pod roke in ga povabili na civilno policijo, da rešijo še njegovega tovariša.

V ulici San Lazzaro je skupina stavkujočih zahtevala od lastnika neke trgovine, naj jo zapre. Intervenirala sta dva policista z naperjenim orožjem in ustavila stavkujoče. Skupina meščanov je prisostvovala prizoru. Nenadoma je iz skupine izstopil neki debeli gospod in potiskal nekoga pred seboj ter kričal: «Zagrabite tudi tega, saj je s'ciavo». Policija je poslušala.

Predsinočnjim je civilna policija okoli 18.30 pripeljala pred svoje prostore kamion, poln zelenjave in smokev, ki ga je bila prej zasegla. Agenti so si režeč se polnili usta nato pa so metali melancane, bučce in drugo zelenjavo ljudem. Pri tem je bilo čuti vzklike: Glej, glej, kake dobrote imajo s'ciavi!

Včeraj okrog 7.30 ure sta hodila po ulici Dante v smeri obale delavca Ustolin in neki njegov tovariš, oba stavkujoča. Nenadoma ju je brez kakega vzroka aretirala civilna policija. Na kvesturi so tovariša Ustulina zadržali, drugega pa izpustili.

11. t. m. med 10.30 in 11. uro sta na trgu Ponterosso dva južnjaka, agenta civilne policije, en kaplar in en narednik, udarila ponovno po hrbtu s pendrekom neko ženo, ki je zaman poizkušala, da ji ma nekaj pove. Oba policista sta držala naperjena samokresa.

S trga Ponterosso sta zbežala dva kamiona stavkokazov pometačev. Ko so se ustavili pred kvesturo, jim je neki kaplar civilne policije dejal: «Povozite jih, razbite jim glave z lopatami, vas že pridemo brani'i».

12. 7. okrog 11. ure so policisti v ulici Fabio Severo izpustili dva fašista na mestu, kjer so mislili da jih nihče ne vidi.

Ljudstvo je kazalo včeraj nad postopanjem policije vse večjo ogorčenost. «Delavnost» policije na posednih mestih, kjer množica tega ni mogla preprečiti, ni niti najmanj učinkovala na vse višjo moralo stavkujočih, 2 temveč le stopjevalo borbenost ljudstva.

«Maščevali bomo žrtve s poostreno borbo proti ostankom fašizma»

Množica slovenskih in italijanskih antifašistov Gorice spremila na zadnji poti žrtev CLN-ovskih fašističnih tolp Uršiča Alojza

Na 12. dan stavke v Gorici so se tisoči stavkujočih in vsa goriška okolica s kmečkimi množicami ter meščani poklonili žrtvi zadnjih fašističnih zločinov, ki jih nemoteno izvršujejo pod pokroviteljstvom CLN in civilne policije — goriški šovinisti.

Smrt borca-junaka, — bivšega komandanta Briško-beneškega odreda, kapetana tov. Uršič Alojza, ki je bil zahrbtno in mučeniško ustreljen dne 2. julija zvečer, se je bliskovito raznesla po vsej goriški deželi. Na današnji dan pogreba so prihajali že v zgodnjih jutranjih urah njegovi soborci-partizani, kurirji, kmetje in delavci iz vseh okrajev. Številna udeležba garibaldincev iz daljnih vasi Furlanije in zapadnih Brd in Benečije nam je pokazala, da so bili to soborci priljubljenega tov. Uršča, ki jih je najprej kot komandant Briško-beneškega odreda, potem kot komandant neke garibaldinske enote, vodil in vzgajal v duhu nepomirljive protifašistične in pravične borbe.

Po gorisk'h ulicah so zjutraj izobesili številne slovenske in italijanske zastave z zvezo in žalnim trakom. Ob pločnikih so se zbirali ljudje in čakali na mimohod. Okrog 10. ure zjutraj je sprevod krenil izpred civilne bolnice v ulici Brigata Pavia in spremljal krsto v cerkev Srca Juzusovega. Krsto, ki je bila ovita v jugoslovansko zastavo, so nosili njegovi bojni tovariši, garibaldinci. Na čelu so partizani in garibaldinci nosili tri velike zastave, jugoslovansko, slovensko in italijansko z zvezdo, za njimi pa številne vence iz vseh goriških okrajev, vasi, iz raznih podjetij, antifašističnih organizacij in društev. Posebno mnogo vencev so poslale iz vseh strani priljubljenemu tov. Uršiču Zveze primorskih partizanov.

Nepregledna množica v sprevodu se je razvila po korzu na Katerinijev treg. Godba je svirala žalne koračnice, ljudstvo na pločnih pa je izkazalo poslednjo čast padlemu junaku s poklonom in molitvijo, možje so se spoštljivo odkrivali in dvigali pest.

Tov. Du'c:

„...dokler ne bomo priključeni k Jugoslaviji"

Na Katerinijevem trgu se je od padlega junaka — mučenika, preden so ga odpeljali v njegov domači kraj, v Idrsko na Kobariškem, poslovil v imenu slovenskega ljudstva tov. Dujc, ki je dejal, da pokojni Uršič, zalužni partizanski borec, ni edina žrtev. Pred njim jih je bilo 46.000, ki so dali v borbi proti fašizmu svoje življenje. Naša svoboda je bila draga, ker smo si jo priborili za ceno toliko tisoč žrtev sami. In danes se borba za svobodo nadaljuje. V tej gigantski borbi, ki se stopnjuje iz dneva v dan, je vse primorsko ljudstvo. Borba se ne bo končala prej, dokler se ne pometejo zadnji ostanki fašizma, ki so se organizirali okrog CLN, katere ščiti tudi civilna policija in jim zavezniška vojaška uprava ne ovira delovanja. Čaša je polna, naša potrpežljivost je šla predaleč. Ne bomo več dopuščali zločinov, požigov in umorov, branili se bomo sami. Zaenkrat smo odgovorili z generalno stavko, ki je naše zakonito sredstvo, ker so nas napadli, izzivali spričo civilne in vojaške policije, ki je vse to dopustila. Nadaljevali bomo našo borbo, dokler ne zmaga demokracija in resnična ljudska volja. Nadaljevali bomo borbo do priključitve celotnega našega ozemlja Jugoslaviji, kjer bomo edino na varnem za svoja življenja. «Zato terjamo in bomo terjali — je zaključil govornik — naj se krivci pokličejo na odgovor. Terjamo obenem, da se izpustijo na svobodo vsi antifašisti, ki ječe v zavezniških zaporih. Pred krsto tov. Uršiča obljubljamo, da ne bomo prej odnehali, dokler se ne kaznujejo krivci zločinov, dokler ne bomo zaživeli svobodni v svoji domovini Jugoslaviji. Slava tov. Uršiču in vsem borcem, ki so dali življenje v borbi proti fašizmu! Slava!» — Mogočno je med množico odjeknilo «Slava».

Tov. Marini:

„Odločno, neustrašno naprej!"

Nato je spregovoril tov. Marini v italijanščini. Dejal je:

«14 mesecev po končani vojni so še vedno naši tovarisi, antifaš sti, ki s svojo krvjo rdečijo ulice naših mest. Celih 14 mesecev so demokratične organizacije opozarjale zavezniško vojaško upravo na novoporajajoče se fašistične tolpe, ki se organizirajo vpričo vse javnosti. Na vsa ta opozorila pa so odgovorili s tem, da so pomnožili aretacije znanih borcev narodno osvobodilne borbe. Dovolj je tega! Če ne misl'jo odgovorni organi vzpostaviti red in zagotoviti varnost prebivalstva, bo ljudstvo samo prevzelo potrebne ukrepe.

Tov. Uršič je postal žrtev istih zločincev, proti katerim se je on dolga leta boril.

Ob koncu je tov. Marini dejal: Ljudstvo odločno nadaljuje borbo da bo ves svet zvedel o krivicah, ki se godijo demokratičnim množicam Julijske krajine pod Zavezniško vojaško upravo, pod civilno policijo in pod njihovo kreaturo CLN, ki ga tako ščitijo.

Poslovilni trenutki so bili ganljivi in mnogim se je orosilo oko, drugi pa so stiskali pesti in izjavljali, da bodo žrtev maščevali, z najostrejšo borbo proti ostankom fašizma da terjajo zadeščenje in pravico.

Sama mati pokojnega Uršiča pa je tajniku okrožnega NOO, ki ji laže prenašati ta veliki udarec, ko bodo vsi Slovenci rešeni izpod tujega jarma.

Zavezniška policija streljala in ranila antifašista

9. julija okoli 11.30 ure zvečer je zavezniška policija napravila preiskavo v stanovanju Tavčarja Viktorja v Biljah. Ker ga ni našla doma, ga je čakala po preiskavi. Njegova žena pripoveduje, da je eden izmed policistov ostal v hiši, ostali pa so odšli. Kmalu nato je zunaj počil strel. V grozni slutnji je stekla na prag svoje hiše ter videla svojega moža Viktorja ranjenega na kamionu.

Nismo sami

Odmev splošne stavke v Jugoslaviji in svetu

Splošna stavka v coni A ima vedno večji odmev ne samo v naši coni in bližnjih krajih, temveč v vsem svetu. Posebno živo zanimanje je vzbudila zaradi svojega doslednega stališča proti ostankom fašizma v Jugoslaviji.

Že drugi dan po sramotnih dogodkih zadnjega junija in prvega julija so se v prepolni dvorani ljubljanske opere zbrali slovenski kulturni delavci in naslovili vsem kulturnim delavcem sveta ter štirim zunanjim ministrom v Parizu protest, v katerem so obsodili in opozorili na teroristična dejanja italijanskih šovinistov, ki jim noben še tako ogaben izpad in zločin na antifašistične ustanove in antifašiste ne vzbuja nikakega sramu. Zborovanju slovenskih kulturnih delavcev so sledila tudi druga množična zborovanja po vseh mestih Slovanije in Jugoslavije.

Jugoslovanski tisk posveča stavki posebno pozornost. Stavkovni biltени in stavkovna poročila so tiskana na prvih straneh. Listi naglašajo, da je nerazumljivo, da so po zmagoviti vojni nad fašizmom delavci sami prisiljeni izvesti borbo proti ostankom fašizma, ki si prizadeva, da z vsemi skorumpiranimi politikanti, ki so se danes zbrali v Trstu, napravijo ognjišče nemirov in se s pomočjo fašistične propagande reakcionarnega tiska po Goebelsovem zgledu in po svojih tradicijah trudi, da bi — ko drugje niso uspeli — napravili sporno točko za velike zaveznike.

Dalje jugoslovanski tisk poudarja borbenost delavstva, ki ne bo dopustilo, kakor se je zgodilo po prvi svetovni vojni, da bi se v Trstu fašizem znova zgnezdil in zastruplјal ozračje med narodi. «Ljudska pravica» piše: «Danes, v dneh veličastne borbe ljudstva Julijske krajine proti fašističnim požigalcem knjig kulturnih ustanov, v dneh splošne stavke v coni A, je ponovno prišla do izraza prava demokratična volja, pravi obraz ljudstva Julijske krajine. Predvsem se divimo vseljudskemu značaju te velike borbe. Vse, kar je poštenega in plemenitega v Julijski krajini, živi in dela za eno stvar: za zmago v tej borbi proti fašizmu.»

Jugoslovanski tisk prikazuje vsej svetovni javnosti resnico o tržaških dogodkih, ki jo hočejo nekateri nazadnjaški listi izmaličiti. Jugoslovansko javno mnenje je navdušeno nad junaškim zadržanjem in nerazrušljivo voljo množic cone A, ki se zna, kakor v minuli vojni, odločno in dosledno boriti proti ostankom osovraženega fašizma.

Prav tako pa kaže veliko zanimanje za stavko ves napredni svet in v popolnem razumevanju in solidarnosti soglaša z napori in cilji našega ljudstva.

Namesto anekdote

V Coroneu so štirje priprti reakcionarji napovedali gladovno stavko. (Uh!?)

Pa ne mislite, da mislijo zares. Njih gladovna stavka je le v tem, da odklanjajo arano, ki jo prejemajo priporniki. Organizirali pa so si hrano — «obilo mortadele in kruha» od zunaj.

Manifestacija francosko-jugoslovanskega prijateljstva

Pariz, 12. - AFP — Sinoči se je vršilo v palači «kemije» veliko manifestacijsko zborovanje društva francosko - jugoslovanskega prijateljstva v proslavo pete obletnice vstaje jugoslovanskih narodov.

Poslanec Piere Willon je govoril o medsebojnih st kih Francije in Jugoslavije, poveličeval francoski odpor in vstajo jugoslovanskih partizanov pod vodstvom maršala T.ta.

Minister za finance srbske vlade Stambolić je opisal zgodovino upora jugoslovanski narodov in njihove borbe proti nemškemu okupatorju.

77 mladincev iz Francije potuje v Brčko

Pariz, 12. — Včeraj je potovala skozi Pariz skupina 77 omladincev iz Pas de Calais-a, ki potujejo po posredovanju omladinskega izseljeniškega društva v Brčko-Banovici.

Skupina je odpotovala v Marseilles, kjer se bo, ko se bodo združile vse skupine, ukrcala na ladje za pot v Jugoslavijo.

Povratek jugoslovanske delegacije iz Albanije

Beograd, 12. (VZN). — Danes dopoldne je prispela iz Tirane v Beograd jugoslovanska delegacija pod vodstvom zunanjega ministra Stanoja Simiča, ki je v Tirani sklenil pogedbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči med Albanijo in Jugoslavijo.

Odlok o plačanih dopustih delavcev

Beograd, 12, - Tanjug — Jugoslovanski minister za delo Krstulović je govoril novinarjem o dveh odlokih jugoslovanske vlade na zadnji sej, ki se nanašata na letne plačane dopuste delavcev in uradnikov kakor tudi na ravnanje z ženskami pred nosečnostjo in po porodu.

Minister je poudaril važnost teh odlokov, ki predstavljata korak naprej za dosego osnovnih potreb delavcev in uradnikov. Odloka stopata v veljavo takoj.

Finska je predala Sovjetski zvezi nemško lastnino

London, 12. — Kot je sporočila radijska postaja v Oslu, je finska vlada odločila predati Sovjetom vso nemško lastnino na Finskem. Odlok se nanaša tudi na vrednostne papirje in nemške delnice, ki so last finskih ustanov.

Italija in njena politika

V Italiji še vedno delujejo fašistični novinarji

Pariz, 12. — Pod naslovom «Prijateljica Italija» piše Arragon v tedniku «Lettres françaises» članik, v katerem javlja vsebino resolucije, ki jo je izglasoval francoski kongres v zvezi z odklonitvijo Toscaninija, da bi prišel dirigirat orkestru v Parizu zaradi odstopitve občin Tenda in Briga Franciji. V tej resoluciji obsojajo Toscanijevo dejanje ugotavljajoč, da ne koristi italijanski stvari, če uporablja orožje, ki se ga je poslužil v borbi proti Mussolinijevemu fašizmu in ki ga sedaj obrača proti francoski demokraciji. Potem ko je kongres sprejel enoglasno to resolucijo, je Arragon prebral pismo, katero je dobil od nekega antifašističnega Italijana in ki se glasi takole:

«Sedaj, ko smo končno zmagali v stvari republike, ki je bila v veliki nevarnosti zaradi zunanje politike, nam demokratični prijateli vseh dežel hočejo odtrgati danes Tendo in Brigo in jutri mogoče Trst in Julijsko krajino. Ne razumejo, da pomeni to hoteti uničiti italijansko demokracijo in skušati pomagati, da na novo zraste neofašizem, ki je povzročil Italiji toliko zla.»

Arragon komentira pismo tako: Skušati izsiliti koristi z grožnjo neofašizma je navaden argument, katerega šibkost pisec ne vidi. Mi vemo, da je novi fašizem mogoč, kakor tudi vemo, da morajo biti zločini starega fašizma poplačani in da italijanski demokrati čutijo posledice fašistične vojne in da bi morali imet pameti, da ne obsojajo za to druge, temveč italijanski fašizem, ki je odgovoren, da mora danes Italija plačati račun.

Pod trajnimi aplavzi je nadaljeval Arragon, nisem mogel opustiti, da sporočim to kongresu, kar mi je pisal italijanski antifašist in kar predstavlja važno izpoved.

Ali niso že to predznaki neofašizma, ko grozi že zaradi možnosti, da bi bil Trst priključen demokratični Jugoslaviji in ko protestira proti dodelitvi Tende in Brige Franciji.

Ni mogoče jasno, da taka izpoved pomeni za francoske pisatelje, ki so jo že vnaprej čutili, željo, da se zavzemejo z vso pravico in logiko za to, da se Trst da Jugoslaviji.

Odgovarjajoč na trditve italijanskega pisatelja Ignacia Silone, ki trdi, da je protifrancoska reakcija rimskega tiska posledica, da še vedno delujejo fašistični novinarji, trdi, da to ne more povzročiti, da bi mi menjali naše mnenje in bo to vvečjem imelo nasproten učinek.

Mi jim svetujemo, naj bodo pazljivi, ker so taki kolerični izbruhi Italije zelo podobni učinkom, ki so jih imeli kriki Duceja na črne srajce v pogledu Francije in v zvezi s čudnimi zahtevami Italije proti Franciji». Arragon je izjavil:

«Mislim, da imam pravico govoriti tako odkrito svojim italijanskim prijateljem, ako oni žele, da jih še tako imenujem».

Med ostalimi zanimivimi stavki navajamo še tega:

«Ko so Napoleonove armade, ki so bile osvajalne, prinesle v Italijo sporočilo o francoski revoluciji, so jih sprejeli Italijani z veseljem in navdušenjem, kar je predstavljalo primer, da je narod razumel svoje prave narodne interese».

V pogledu Trsta so Italijani se včeraj pomagali Titovi armadi. To dejstvo ima svojo vrednost in jes vabim svoje italijanske prijatelje, naj premišljajo in jih rotim, naj ne služijo temnim interesom, ki niso italijanski in naj ne združujejo svoje glasove z onimi svojih bivših ubijalcev, ki tvorijo glasove fašizma.

Angleški listi o nemškem vprašanju

London, 12. AFP — Londonski listi posvečajo prvo stran nesporazumu četvorice o nemškem vprašanju.

«Dailk Herald-a» skrbi gospodarska plat tega vprašanja. Če se zavežniki ne bi sporazumeli o tem vprašanju, pravi list, bi po svetu ta polom kaj slabo tolmačili ,dočim bi nacistično in militaristično duh v nekaterih slojih nemškega naroda dobil novega razmaha.

Dopisnik istega lista v Parizu beleži važen preokrat v ruski politiki in pravi, da se vidi, kakor da se sovjetska vlada približuje britanskemu stališču zlasti glede višine nemške mirnodobske proizvodnje, ki naj bi se zvečala nad višino, ki so jo določili v Berlinu.

Dopisnik «Timesa» v Parizu poudarja, da bi ta težak polom utegnil imeti nepričakovane posledice za usodo zavezniškega nadzorstva v Nemčiji.

Komunistični list «Daily Worker» se danes strinja z Bevinovo zahtevo, naj bi imeli Nemčijo za gospodarsko celoto. Torej smo se vrnili v Potsdam, pise list, in ta povratek je tembolj čudovit, če pomislimo, da so še pred kratkim trobentali na vse štiri strani sveta o neredu, ki baje vlada za «železnim zastorom».

Danes pa sam Bevin prosi, naj sovjetska cona, ki uživa blagostanje, pomaga zapadnim na pol uničenim conam.

List ima Molotovljeve predloge o razorožitvi Nemčije za silno važne in pravi, da bodo leti, če jih bodo izvedli, tvorili najvažnejše uresničenje pariške konference.

Mirna obnova Nemčije, zaključuje list, je najtrdnejše jamstvo, da bodoče generacije ne bodo več poznale napak in strahot novih vojn.

Izid glasovanja na Poljskem

Varšava, 12. (VZN). — Uradni list «Monitor Polski» javlja: «Na temelju 38. člena vladnega odloka 28. 4. 1946. so objavljeni sledeči izidi ljudskega glasovanja na poljskem ozemlju: 30. 6. 1946: vpisanih volivcev 13.160.451; volivcev 11.857 tisoč 986; veljavnih glasov 11.530 tisoč 551. Na prvo vprašanje (ukinitev senata) je odgovorilo pritrdilno 7.844.522 glasovalcev; odklonilno 3.686.029. Na drugo vprašanje (sprejetje reform) je odgovorilo pritrdilno 8.896.105 glasovalcev, odklonilno 2.634.446. Na tretje vprašanje (sprejetje zahodnih meja) je odgovorilo pritrdilno 10.534.697 glasovalcev, odklonilno 995.854.

Nobene spremembe na Madžarskem

Pariz, 12. AFP. — Madžarsko poslaništvo objavlja, da v nasprotju z nekaterimi informacijami ne pričakujejo nobene bistvene spremembe sedanjega političnega sistema na Madžarskem.

Vesti o kaki omejitvi pravic katoliške cerkve in o ukinitvi verskih šol so brez podlage.

Poslaništvo izjavlja, da nota, ki so jo poslale sovjetske oblasti madžarski vladi, ne predstavlja noben «ultimatum», ampak vsebuje nekaj opazk, ki so sedaj predmet pogajanj v duhu medsebojnega razumevanja.

Silen porast cen v Ameriki

London, 12. AFP. — Gospodarski izvedenci v Angliji in Ameriki napovedujejo, da bo ogromen porast cen, ki je nastal po ukinitvi vsakega nadzorstva v Združenih državah, vplival na cene najnujnejših predmetov po vsem svetu in zmanjšal kupno moč posojila Velike Britanije. Iz uradne statistike v New Yorku sledi da je v 24 urah splošni indeks cen najnujnejših predmetov poskočil za 200%.

Ta številka se nanaša na 28 neobhodno potrebnih proizvodov, med katerimi je 12 neobhodno potrebnih živil.

Po vsej deželi cene na drobno močno varirajo in jih posamezni trgovci v glavnem določajo po svoji vesti in glede na finančna sredstva, s katerimi razpolagajo. Tako se je na primer cena masla zvišala za 60 do 70% na funt in je dosegla 78 centov in celo 1 dolar.

Meso se je podražilo za 40 do 50%. Veletrgovine so obdržale nizke cene, toda v nekaj dneh bodo morale slediti cenam, ki veljajo pri prodaji na drobno.

Države latinske Amerike in mirovna pogodba z Italijo

Pariz, 12. — Listi prinašajo poročila AFP o korakih, ki so jih razen Brazilije skupno z Argentinijo napravile druge države Južne Amerike pri štirih velikih, da bi se sklenil pravičen mir z Italijo.

«L'Ordre» to tako komentira: «Upamo, da bo Argentinija, ki kot se zdi, priznava despotizem političnih klik, znala izogniti se takemu polomu, kot ga je doživela Italija. Ne ugaja nam taka skrb za latinsko državo, ki je tako podlo napadla Francijo junija 1940.

Prehrana

Danes se prične delitev sledečih živil: 500 gr belih testenin, 250 gr testenin za potrošnike nad 65 leti, 500 gr glutiniranih testenin za potrošnike do 4 let, 130 gr sira za delavce težkih in najtežjih del, ki imajo pravico do dodatka za osnovna živila.

Rok poteče dne 31. t. m.

Kondenzirano mleko za bivše politične preganjence

Bivši politični preganjanci, vpisani v združenje, lahko dobijo kondenzirano mleko v škatlah po ceni lir 150 za 385 gramov. Člani, ki ga potrebujejo, naj se zglasijo v Gorici na sedežu združenja.

RADIO TRST II.

SOBOTA, 13. JULIJA

7 Pestra glasba; 7.25 koledar; 7.30 vesti v ital.; 7.45 vesti v slov.; 12 reproducirana glasba; 12.30 pestra glasba; 12.45 napoved časa, vesti v slov..; 13 vesti v ital.; 13.15 predavanje; naloga U. N. E. S. C. O.; 13.30 glasbeni spored; 14 pregled vesti - branje sporeda; 14.05 predavanje: o športu; 17.30 pestra glasba; 18 predavanje: kulturne aktualnosti; 18.15 slovenske narodne pesmi, izvaja vaški kvintet; 18.30 delavska ura - Enotni sindikati; 19 BBC v slov.; 19.15 J. Jurčič: Vrban Smukova ženitev; 19.45 pevski koncert, sopranistke Batistute Slavice, pri klavirju prof. Mirca Sancinova; 20 napoved časa, vesti v slov.; 20.15 vesti v ital.; 20.30 Jože Pahor: slovenščina za Slovence; 20.45 življenje v Veliki Britaniji.

Prireditev v Hruševcu

Prosvetno društvo «Skala» iz Hruševca vabi vse na prireditev, ki se bo vršila 11 avgusta popoldne. Po prireditvi prosta zabava.

Koncert v Gorici

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici priredi v nedeljo dne 14. julija v gledališču Verdi pevski koncert narodnih in modernih pesmi.

Predprodaja vstopnic v Ljudski čitalnici na Travniku.

Vabljeni vsi!

Najdeno moško kolo

Našlo se je moško kolo, ki ga sedaj hranijo pri uradu mestnih stráž (ulica Mazzini 7) v Gorici. Kdor more dokazati, da je lastnik kolesa, naj pride ponj.

«Izpolnili bomo do kraja našo dolžnost»

Na Goriškem so neuklonljivi, neustrašni v nadaljevanju borbe proti fašizmu

Splošna stavka na Goriškem se nadaljuje in tržaški dogodki z dne 11. t. m. so prestrašili goriške špekulante v središču mesta, tako da so z današnjim dnem še bolj hermetično zaprli svoje izložbe. Tudi bomba, ki se je razpočila pred tekstilno tovarno v Podgori, je delovala na stavkokaze in delavce, da v tovarni ne delajo več zvečer in ponoči, kar pomeni, da se je odstotek stavkujočih povečal. Drugače ni zabeležiti novih momentov, ki bi vplivali na razvoj dogodkov. Razveseljivo dejstvo je, da je ljudstvo po predmestjih in okoliških vasech začelo z množičnimi zborovanji, na katerih razpravljajo o poteku stavke, in o potrebnih ukrepih za nadaljevanje in podpiranje upravičene borbe. Značilno je, da se zborovalci danes ne ozirajo več na to, ali imajo ali nimajo potrebnega dovoljenja od ZVU. Včeraj smo po naključju prišli na tako zborovanje v predmestju. Vprašali smo nekega udeleženca ali imajo potrebno dovoljenje od ZVU, ker je stavka proglašena za nezakonito. Pa nam je preposti kmečki človek mirno odgovoril: «Ali smo vprašali za dovoljenje za časa nemške okupacije, ko so nas iz Londona klicali na sabotažo. Šli smo proti nemškim vešalom in SS-ovskim stronicam, samo da izpolnimo našo zavezniško dolžnost. Danes pa, ko nadaljujemo to dolžnost napram svojemu narodu, naj bi bila naša borba nezakonita?

Smešno, toda resnično je dejstvo, da nadaljujemo prav borbo, na katero so nas prej pozivali, zdaj pa proglašajo za nezakonito.»

All hočejo beneško ljudstvo s krivično odločitvijo v Parizu poslati na novo golgoto

Benečani se ne bodo pustili križati

Val protestnih pisem iz Benečije v svet

Vsled vesti, ki jih širijo italijanski šovinistični časopisi in ki se nanašajo na zadnje predloge ministrov v Parizu, da bo Slovenska Benečija ostala Italiji, so reakcionarne tolpe še bolj poostrile kontrolo nad zavednimi beneškimi Slovenci. Dan za dnem vršijo pri njih hišne in stanovanjske preiskave. Pred nekaj dnevi je skupina karabinerjev in ozopovcev iz Prutane obkolila hišo tov. Trušnjaka Danila iz Grmika in izvršila v odsotnosti družinskih članov preiskavo v njegovem stanovanju. Gospodarjev brat se je ravno vračal s polja. Ko je videl, kaj se godi v hiši, je stopil h karabinerjem in protestiral proti takemu ravnanju. Apuntat karabinerjev ga je nahrulil in celo pretepel. Pri preiskavi so našli samo lovsko puško, za katero je imel tov. Trušnjak predpisano dovoljenje. Ne glede na to so karabinerji odnesli puško s seboj.

Pred nekaj dnevi so izpustili iz čedadskih in videmskih zaporov aretirane antifašiste tov. Terlikarja Petra iz Hrastovja, Pauso Marija iz Kravarja ter še mnogo drugih. Izpuščeni tovariši se morajo dvakrat na dan javiti na najbližji karabinerski postaji in so pod strogim policijskim nadzorom.

Ponovno in ponovno pošiljajo beneški Slovenci pozive štirim zunanjim ministrom v Pariz, naj ne odlašajo s pravično rešitvijo njih vprašanja, ker je v takem položaju življenje nezposno. Ne bo se izboljšalo tako dolgo, dokler ne bodo priključeni Jugoslaviji.

„Ne bomo mirovali!"

DEMONSTRACIJE V KANALU

Tudi v Kanalu se je zbrala množica in demonstrirala proti nezakoniti rekviziciji hrane za stavkujoče in aretaciji najboljših aktivistov v kanalskem okraju. Seveda je civilna policija besno nastopila proti množici, jo jela razganjati z jeepi in zgrabila več demonstrantov, da bi jih aretirala. Razjarjena množica pa se je odločno upirala in ni dala, da aretirajo naše borce. Prišlo je do pravih spopadov. Civilna policija je streljala. Kot prvi «junak» se je pokazal Čerin-domačin Ivo Podbrešček, ki si ga je ljudstvo dobro zapomnilo. V akcijo se stopili tudi s pendreki. Kar pa je najbolj žalostno, rabili so jih proti ženam, starčkom in otrokom. Kljub brutalnemu nastopu civilne policije je povorka prepevajoč prišla pred sedež Zavezniške vojaške uprave. Zopet je policija jela udrihati s puškinimi kopiti po glavah. Vendar je bila množica neomajna. Ni se dala pregnati niti prestrašiti. Klicala je: «Na svoji zemlji smo, hočemo samo pravico, izpustite na svobodo naše ljudi, ki ste jih zaprli. «Guverner se je «usmilil», ko je videl, da se množica ne da zlepa odstraniti in je sprejel delegacijo. Delegat je zahteval spričo razburjene množice, naj se civilna policija takoj odstrani, ker sicer ne more prevzeti nobene odgovornosti za morebitne posledice. Guverner je policijo odstranil in obljubil, da se bo zanimal za vse zahteve. Demonstranti so vzeli njegove izjave na znanje s tem, da se bodo vrnili, če tem zahtevam ne bodo ugodili. Na trgu je zbrani množici spregovorila tov. Ida, ki je obrazložila upravičeno borbo, ki jo vodi ljudstvo proti krivičnemu ravnanju zavezniških oblasti. Omenila je vse aretacije, ki jih je izvršila civilna policija v Kanalu, medtem ko se fašisti sprehajajo na svobodi. Ljudstvo je odobravalo njena izvajanja, vzklikalo in izražalo čvrsto voljo, nadaljevati z započetim bojem do uničenja vseh ostankov fašizma in nasilja na naših tleh.

Kot je znano, je policija prejšnje dni v kanalskem okraju aretirala vse aktiviste okrajnih organizacij in člane izvoljenih odborov. Ljudstvo samo se je zbralo in najodločneje protestiralo ter zahtevalo, naj jih izpustijo na svobodo in prenehajo preganjati.

Ukinitev lista „Coda del Diavolo"

Trst, 12. - VZN — Danes se je zvedelo, da so ukinili izhajanje tednika «Coda del Diavolo».

V neki uradni izjavi je poveljnik AIS dejal, da so list ukinili, ker je bil nesramen.

Dobra srca

Namesto cvetja na grob tov. Grgiča Vinkota iz Padrič so poklonile vse organizacije 4.500 lir za pomoč pokojnikovi družini.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam v bolezni in ob smrti naše ljubljene

NADE

izkazali toliko sočutja, ljubezni in pomoči, se prav iz srca zahvaljujemo.

Posebno se zahvaljujemo pevskima zboroma, podgorski in mirenski mladini, vsem darovalcem cvetja, rediteljem, čč. duhovščini ter vsem Podgorcem in drugim, ki so jo spremili na njeni zadnji poti na mirensko pokopališče.

Vsem iskren: Bog plačaj.

Podgora, dne 11. Julija 1946.

Žalujoči družini:
MARMOLJA, KLANČIČ

Odg. urednik DUSAN HRESCAK